

Nog altijd wordt ons Lichtervelds landschap gesierd door landelijke kapelletjes die verrassend goed onderhouden en regelmatig opgefrist worden. Eén ervan is de Moeder Annakapel aan de Fonteinestraat. Filip Van Devyvere ging praten met Herman Roels, Karel Vangheluwe en Jozef Feryn en kwam een en ander te weten. Wie na het lezen van dit artikeltje wandelbenen zou krijgen, kan ter plaatse een kijkje gaan nemen.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

VALT HIER

JEZUS - MARIA EN ANNA TE VOET

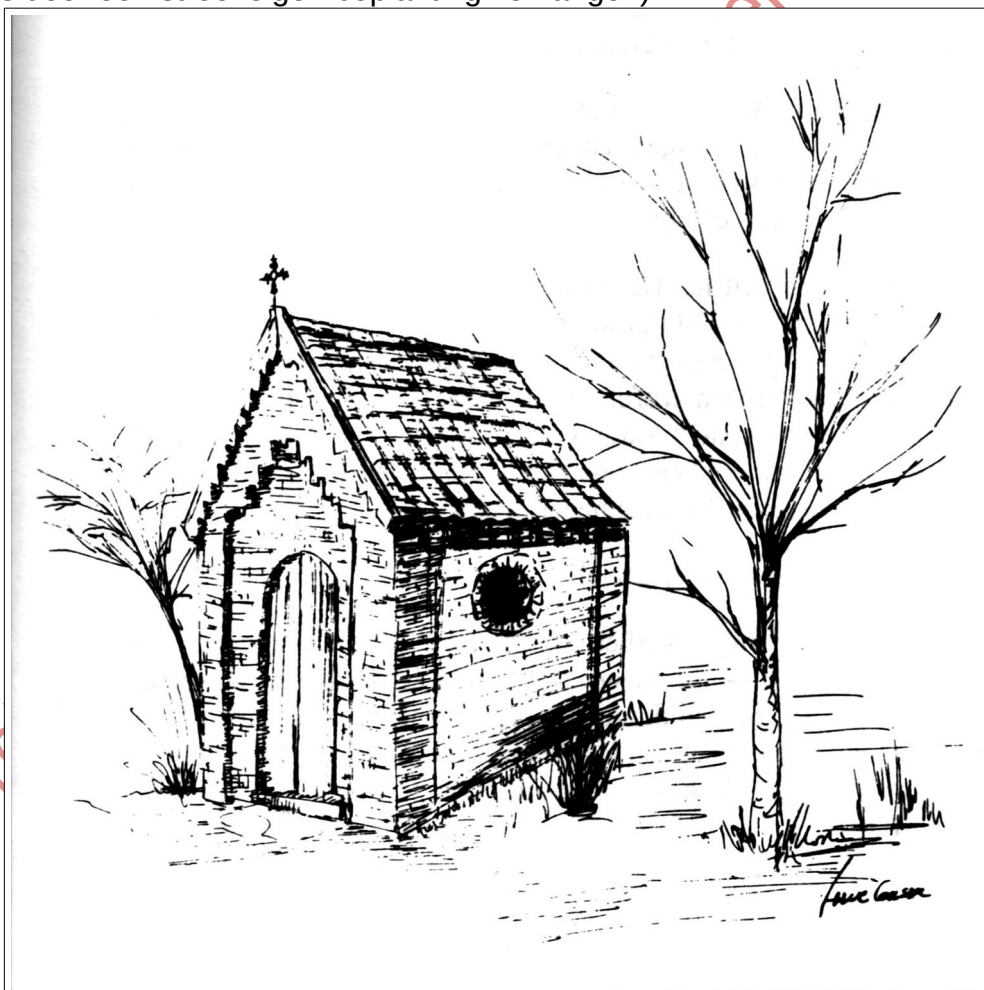
ZIJ ZULLEN U HELPEN IN DEN

NOOD

De Sint-Annakapel aan de Fonteinestraat

Filip Van Devyvere

Wie vanaf Het Hoge de wijk De Voerman wil bereiken en daarbij de omweg via het Lichterveldse centrum niet wil maken, slaat de Fonteinestraat in en wandelt geruime tijd evenwijdig aan de A17-autosnelweg. Net voor de weg naar rechts afbuigt om uiteindelijk haaks op de Koolskampstraat uit te komen, bemerkt onze wandelaar in de diepte tussen de berm van de snelweg en de Fonteinestraat een kapelletje in onopvallende bouwstijl. Op zichzelf is dit niet uitzonderlijk want hedendaags sieren nog zo'n 35 votiefkapellen ons Lichterveldse landschap en straatbeeld. Een trapje met leuning leidt er naar toe. De taxusbomen die de kapel vroeger als het ware omlijstten, zijn van ouderdom gestorven (maar worden eerstdaags door een streekeigen beplanting vervangen).

Deze kapel, in de volksmond "Carrons kapel" genoemd, behoort in feite bij de hoeve Herman ROELS aan de oostzijde van de snelweg. Vóór de aanleg ervan, in de tachtiger jaren, was ze gemakkelijk via de Daalderstraat bereikbaar, maar sedertdien is de situatie ter plaatse grondig gewijzigd zodat de kapel thans ietwat afgesneden is van de hofstede waar ze eigenlijk bij hoort.

Op enkele uitzonderingen na, zijn onze Lichterveldse kapellen stuk voor stuk aan Maria of aan de heilige Margaretha toegewijd. Om één of andere reden (of belofte) werden ze door

de generaties vóór ons opgetrokken en nog steeds worden ze door de eigenaars of de buurtbewoners in ere gehouden en meestal vrij goed verzorgd.

“Carrons kapel” is één van deze uitzonderingen. Ze is niet aan Maria toegewijd, maar wel aan moeder Anna, en wie binnenin een kijkje neemt, ziet een sober maar goed onderhouden interieur met een kunstvol beeld van de heilige Anna met Maria en het kind Jezus. Herman Roels en André Kerckaert konden na een lange speurtocht dit beeld te Brugge op de kop tikken. Karel Vangheluwe en de Heemkundige kring deden een duit in het zakje voor de kosten.

1 Sint-Annaverering

De christelijke overlevering, gebaseerd op de apocriefe evangeliën, duidt Anna en Joachim aan als de ouders van Maria. Anna zou te Bethlehem geboren zijn uit de stam van David. Haar ene zuster Sobé werd de moeder van de heilige Elizabeth en later de grootmoeder van St.-Jan de Doper, haar andere zuster, eveneens Maria genaamd, werd de moeder van Maria-Salomé. Deze laatste huwde met Cleophas, een broer van de heilige Jozef.

Volgens de christelijke overlevering trad Anna pas op rijpere leeftijd (met de heilige Joachim) in het huwelijk, zodat het krijgen van nakomelingen eerder onwaarschijnlijk was. Het huwelijk bleef dan ook gedurende twintig jaar kinderloos tot Anna op hoge leeftijd toch nog het leven schonk aan Maria.

In het volksgeloof werd Sint-Anna dan ook algauw de patrones van oude vrijsters die spijs hun rijpere leeftijd toch nog hoopten een gezin te stichten, en meer algemeen van alle “hopeloze gevallen”, want *“bij God is niets onmogelijk”*. De uitdrukking *“in Sint-Anna's schap-raai zitten”* betekent trouwens voor een meisje evenveel als voor een jonge man van wie men - zij het dan minder eerbiedig - zegt dat hij *“in den ossenbilk”* zit.

Volgens sommige bronnen zou Anna te Jeruzalem gestorven zijn op de leeftijd van 55 jaar, nog voor de geboorte van Jezus. Volgens andere bronnen zou zij geleefd hebben tot de Heilige Familie teruggekeerd was van de vlucht naar Egypte, en zou zij in het bijzijn van Jozef, Maria en Jezus gestorven zijn.

Haar relikwieën zouden in 710 uit het Heilig Land naar Konstantinopel overgebracht zijn, waar ze in de Aya Sophia tot 1333 bewaard werden. Volgens een andere legende zou haar lichaam door de heilige Lazarus naar het Zuidfranse stadje Apt zijn overgebracht, waar ze nu nog altijd aanbeden wordt. Sint-Anna is ook de patrones van Bretagne waar ze in het dorpje Sainte Anne d'Auray vereerd wordt. Via Bretoense landverhuizers en missionarissen werd haar eredienst ook naar Canada geëxporteerd, waar zij in Sainte Anne de Beaupré (provincie Québec) aanbeden wordt.

De katholieke kerk viert haar feestdag op 26 juli.

In ons land zijn er nu nog een dertigtal kerken, waarvan een tweetal (te Stene en te Brugge) in West-Vlaanderen aan Sint-Anna toegewijd. In de zestiende eeuw was de eredienst van Sint-Anna in West-Vlaanderen duidelijk meer verspreid als tegenwoordig. In 1571 en 1573 werden altaren in de kerken van Roeselare, Hooglede, Gits, Kortemark, Ardooi, Torhout, Staden en Wingene aan haar toegewijd. Ook te Rumbeke, waar pastoor Joannes

Franciscus HOCHE¹ in 1847 een Sint Anna Genootschap in het leven riep, had zij sedert 1537 haar eigen altaar in de parochiekerk.

Sint-Anna wordt vereerd als de patrones van de moeders, de hooiwerkers, de mijnwerkers, de scheepslieden, de lijndraaiers en touwslagers, de bezemmakers en de naaisters.

2 Sint-Anna-ten-Drieën

Sint-Anna was dus de grootmoeder van Jezus en teneinde de familieband met Maria en Jezus visueel te verduidelijken, werd Sint-Anna dan ook veelal afgebeeld in gezelschap van Maria en het kind Jezus. De meest bekende van dit soort afbeeldingen is het schilderij van Leonardo da Vinci dat in het Louvre te Parijs bewaard wordt. Ook te Brugge, in een zijkapel van de Sint-Jacobskerk staat een merkwaardig beeld van deze zgn. "heilige familie", dat dateert uit 1727 en toegeschreven wordt aan de Lichterveldse beeldsnijder Pieter Van Wallegem².

Een andere meer volkse voorstelling van deze heilige is het gekende beeld van moeder Anna die Maria (als kind) op de arm draagt, waarbij Maria op haar beurt het kind Jezus op de arm houdt. Dergelijke voorstelling die Sint-Anna verbindt met de twee grootste figuren van het christelijk geloof, heet "SINT-ANNA-TEN-DRIEËN".

3 Oorsprong en geschiedenis van de Sint-Annakapel

Via landmeter Jozef Feryn, die zo bereidwillig was de nodige opzoeken in het kadaster te Brugge te doen, kon achterhaald worden dat deze kapel in 1903 gebouwd werd op grond die op dat ogenblik eigendom was van ene Odon de GIEY, grondeigenaar te Gent. Dit naakte kadastrergegeven leert ons echter niets over de bouwheer en nog minder over zijn motieven.

Aangezien het weinig waarschijnlijk is dat een adellijke grondeigenaar die te Gent woont een kapel laat bouwen in Lichtervelde, probeerden we de bouwheer te vinden onder de

¹ Na zijn ambtsperiode te Rumbekke was hij ook pastoor te Lichtervelde tussen 1871 en 1875.

² Van zijn hand is ook het houtsnijwerk aan de communiebank van onze Sint-Jacobskerk.

pachters-uitbaters van de huidige hoeve ROELS. Enig zoekwerk bracht het volgende aan het licht.

Tot ca. 1810 was de huidige hoeve ROELS in eigendom van de familie WILDEMEERSCH - DEPUYDT die er woonde en het bedrijf uitbaatte. Nadien kwam ze in handen van een zekere Bernard VAN HOLLEBEKE die in 1846 hoeve en gronden doorverkocht aan baron Henri de GIEY uit Gent. De hogergenoemde Odon moet een zoon of erfgenaam van Henri geweest zijn.

In 1928 werd dan de hele hoeve (kapel inbegrepen) verkocht aan landbouwer Polydore CARRON - VERMEERSCH, die er zich vestigde. Vanaf 1928 bleven de hoeve en de bijhorende kapel steeds in het bezit van de elkaar opvolgende generaties van deze familie CARRON.

De benaming "Carrons kapel" stamt dus duidelijk uit die periode.

Aan welke heilige de kapel oorspronkelijk toegewijd was, konden we niet terugvinden; nog minder konden we de motieven van de bouwheer achterhalen.

In 1980, bij de aanleg van de A17-autosnelweg, kwam de kapel in de weg te staan voor het uitgestippelde tracé en werd het hele perceeltje (10 ca) ten gunste van de Belgische Staat onteigend. Het zag er dus naar uit dat de kapel gedoemd was om te verdwijnen. Dank zij de tussenkomst van Karel Vangheluwe die zich het lot van de Lichterveldse kapelletjes aantrok, kon echter bekomen worden dat het gebouwtje behouden bleef. Aangezien echter de grond waar ze op staat, onteigend geworden was ten gunste van de Belgische Staat, was deze laatste tevens eigenaar geworden van het kapelletje. Weinig ambtenaren op het departement van Openbare Werken zullen echter wakker liggen van het feit dat de Belgische Staat eigenaar is van een Sint-Annakapel te Lichtervelde. Gelukkig hoeft de staatsadministratie zich niets aan te trekken van onderhoud, herstellingen en omgevingsbeplanting, want dit wordt met gepaste toewijding gedaan door de familie Roels en Kerckaert.

4 De verdwenen Sint-Annakapel aan de Groenendale.

Karel Vangheluwe, die in 1979 de mondelinge overlevering in verband met de Lichterveldse kapelletjes in een verdienstelijk werkje te boek stelde, brengt deze kapel in verband met een verdwenen Sint-Annakapel die iets meer oostelijk, op de hoek van de Daalderstraat en de Groenendalekapelleweg stond³.

Deze zou door de reeds hoger genoemde familie WILDEMEERSCH omstreeks 1772 gebouwd zijn. Het zou een ruime kapel geweest zijn die er vrij intact gestaan zou hebben tot in de Eerste Wereldoorlog. Door de trillingen van artilleriegeschut dat in de onmiddellijke omgeving opgesteld stond, geraakte het gebouwtje gedurende de oorlogsjaren echter zwaar beschadigd zodat het er in 1918 vervallen bijstond en uiteindelijk in de dertiger jaren gesloopt werd.

³ De naam GROENENDALEKAPELLEWEG zou inderdaad op het bestaan van een kapel langs of op het einde van die weg kunnen wijzen. Deze benaming is echter van recente datum en is niets meer dan een herinnering aan de kapel die er ooit langs gestaan heeft.

Zou het dan niet mogelijk zijn dat -bij gebrek aan onderdak- de Sint-Annadevotie van de Groenendalekapel verhuisde naar de dichtstbijgelegen kapel, in casu Carrons kapel, hoewel deze misschien oorspronkelijk aan Maria (of een andere heilige ?) was toegewijd ?

Dit is echter niet meer dan een veronderstelling...

oooooooooooooooo

5 Bibliografie

- J.D.D. Eerste eeuwfeest van het St Annagenootschap 1847 - 1947, Rumbeke 1947
- NN Un saint pour chaque jour du mois - 1ère série - Juillet, Maison de la bonne Presse, Paris, 1932
- VANDEVELDE, V. Feesten van het Kerkelijk jaar en hunne volksgebruiken, Steenbrugge, 1939
- VANGHELUWE, K. Kapelletjeskroniek der laatste eeuw, Lichtervelde 1979
- VROMMAN, F. Kunstwerken in de Brugse Kerken en Kapellen, Brugge 1986